

NARRATIVA

Descens general cap a la definitiva compostura

Miquel Àngel Riera, *Fuita i martiri de sant Andreu Milà*. Destino, col.l. L'Anco-
ra. Barcelona, 1994.

L'obra narrativa de Miquel Àngel Riera es distingeix pel seu to crepuscular, luctuós. *Fuita i martiri de sant Andreu Milà*, novel·la publicada fa vint-i-un anys i reeditada ara amb un capítol totalment nou i nombrosos retocs, no escapa a la regla. Riera hi conta una història crua, desesperada. Un automòbil ha bolcat i s'ha estibat per un barranc. Els quatre ocupants del vehicle, tres homes i una dona, atrapats entre els ferros i malferits, agonitzen lentament sota un sol de justícia. Un dels homes

recorda la seva infància i refà mentalment el camí a voltes absurd que l'ha dut fins allí. Serà l'únic supervivent.

La mort és el gran tema de Miquel Àngel Riera. Figura en algun dels seus títols, apareix en la major part de les ressenyes d'obres seves i és un punt de referència obligat per als entrevistadors que, de tant en tant, sondegen el seu esperit consirós. La mort, segons pròpia confessió, l'obsedeix fins al punt d'emmalaltir-ne. Quan treballava en l'última novel·la, *Illa Flaubert*, va sentir que la integritat psicològica li perillava a causa del "terror indescriptible" (sic) que li produeix la mort i més d'un cop estigué temptat d'abandonar el manuscrit tot just començat. Però la literatura és l'únic mitjà que coneix per no caure en

un desesper encara més profund; suposa que els llibres que firma, si arriben a interessar algú, li asseguraran una discreta perdurabilitat quan hagi aclucat els ulls. I aquesta idea el tranquil·litza una mica.

Suposa bé. Quan *Fuita i martiri de sant Andreu Milà* veié la llum, als primers setantes, la mort era una qüestió pràctica que cadascú resolía com podia, de manera sovint improvisada, sobre la marxa, diríem. Deixant de banda els filòsofs metafísics i alguns directors espirituals molt pre-conciliars, la immensa majoria en prescindia. La mort era una eventualitat momentàniament negligible, un afer de moribunds que no afectava els vivents. La novel·la de Miquel Àngel Riera encara participava d'aquella simpàtica inconsciència col·lectiva que Malraux va resumir a *La voie royale* amb una frase lapidària: "No hi ha mort. Només hi ha... Jo, que vaig a morir-me".

Morts sense retòrica

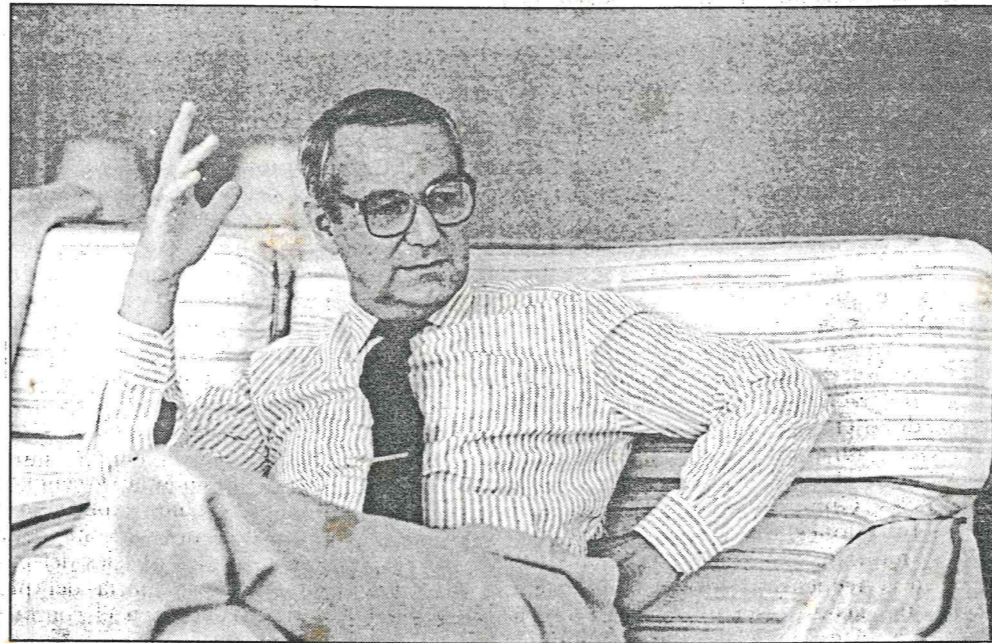
Els personatges de *Fuita i martiri* formaven part d'aquell seixanta-set per cent d'eixelebrats que, segons les enquestes d'opinió de l'època, traspassaven irreflexivament, sense retòrica ni filosofies. Un cop de volant per evitar un gos que tot d'un plegat s'interposava en la trajectòria del vehicle, uns quants tómbos entre la malesa, la caiguda per un talús, remor de branques esqueixades i, finalment, el silenci de la mort. Al fons del barranc, com molt bé diu Miquel Àngel Riera, "ferros, homes, fusta, tot quedà adosat en terra, servant definitiva compostura".

Això passava fa vint anys. Però a poc a poc la mort ha anat penetrant la quotidianitat i la mateixa vida ha adquirit aquella "definitiva compostura" de què parlava Riera, una mena de *rigor mortis* més o menys elàstica, acompanyada d'una certa lividesa clarament perceptible, a pesar del maquillatge, en totes

les fesomies, talment com si la humanitat sencera hagués descendit cap al fons del barranc, com si tothom estigués ara més o menys atrapat entre els ferros d'un automòbil i ja mort en algun aspecte, pendent tan sols de "morir del tot" (el subratllat és de l'autor).

Aquesta expressió tan lúcida, "morir del tot", demostra que Miquel Àngel Riera va copsar molt aviat el moviment general de descens cap al fons del barranc. Cada novel·la seva ha estat un pas endavant en aquest sentit. La mort ha esdevingut més i més banal, més i més dispersa i immotivada a mesura que se succeïen les novel·les. A hores d'ara, perquè algú pugui morir en una obra de Riera, ja no cal la desafortunada coincidència d'un gos, un automòbil i un cop de volant. A *Illa Flaubert* la mort ja no és un fenomen reduïble a un punt com ho era, encara, a *Panorama amb dona*; és un procés que es prolonga en el temps. Entre la vida i la mort hi ha diversos estadis indeterminats de vida relativa o de mort relativa en els quals el protagonista de la novel·la, com el mateix Andreu Milà al final de *Fuita i martiri*, mig mort o mig viu —és difícil saber-ho—, simplement sobreviu.

Si Riera té prou paciència veurà satisfetes dues de les seves grans aspiracions confessades: perdurarà a través dels llibres i la seva obra serà jutjada per la seva aportació ideològica. Convé, doncs, confiar en l'avenir. El temps buit que, segons deia William Burroughs, només pot omplir-se amb l'expectativa de la mort, serà d'aquí a vint anys l'experiència més comuna de la població en general i llavors Miquel Àngel Riera ja haurà estat reconegut com un dels genis precursors dels nous morts vivents que habitaran les metròpolis del nou segle. Haurà arribat la seva hora. Veritablement, el Pen-Club català va apostar per un cavall guanyador quan va presentar la candidatura de l'escriptor mallorquí per al Nobel de literatura. ■

Miquel Àngel Riera